VEDĪBAS

Ir vērtības, kas paliek. Un ir vērtības, kuras vērts atgūt, atcerēties un pielietot.

Kas īsti ir vedības?

Vedības ir senlatviešu kāzas. Lielākie godi. Vedību rituāli laika gaitā mainījušies, turklāt tradīcijas atšķiras arī atkarībā no novada. Tomēr ir tradīcijas, kas latviešu vedībām ir kopīgas. Dziesmas, dejas un rituāli, kas saistīti ar latviešu dievībām, dabas ritmu un pāra iecelšana laulāto kārtā.

Vedības parasti ilgst trīs dienas. Un, atšķirībā no mūsdienu kāzu svinībām, uz tām mēdza ierasties arī nelūgti viesi. Biežāk precējās rudenī, kad novākta labība un lielie lauku darbi paveikti.

Vedību tradīcijas

Lūkot sievu

Vedību norise aizsākas jau pirms pašām kāzām. Puisis devās uz meitas mājām lūkot sievu. Ja viņam tur iedeva auzas, zināja, ka laulības tiks akceptētas. Savukārt, ja meiteni par sievu negribēja dot, puisis tika pie skujām. Apkārtējie ļaudis arī zināja lūkošanās rezultātu, jo pozitīvas atbildes gadījumā topošais vīrs mājās brauca ar izpušķotiem zirgiem. Šo gan mūsdienās realizēt būtu diezgan amizanti. Tomēr, ja ir vēlme svinēt kāzas pēc senlatviešu tradīcijām, vērts vecmeitu ballīti ieturēt stilā – piemēram, uzrīkojot pirts rituālu. Tādas tradīcijas, kā līgavas zagšana un izpirkšana, ir populāras vēl aizvien. Iespējams, ne vairs simboliskas nozīmes, bet šarma dēļ.

Līdzināšana

Līdzināšana – rituāls, kura mērķis ir savienot pāri kopdzīvei. Mūsdienās tā ir laulību ceremonija dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Rituālu ar svinīgo līdzināšanas runu veica enerģētiski spēcīgās vietās un tas tika uzticēts dižvedējiem – pieredzējušam pārim, kas jau izēdis pudu sāls, vai kādam cienījamam vīra dzimtas pārstāvim.

Ko vērts aizņemties mūsdienu pāriem – līdzināšanu ieteica atkārtot ik pēc desmit gadiem, kad precētie ir mainījušies un daudz kopīgi piedzīvots. Tad laiks atskatīties uz bijušo un sākt jaunu ceļu.

Mičošana

Svarīgākais rituāls vedībās bija mičošana – rituāls pāra ienākšanai precētu ļaužu pasaulē. Rituāls notika kāzu viesu ielenkumā, sveču gaismā, kas piešķir īpašu atmosfēru un mistiskas sajūtas. Līgavas vainagu apmainīja pret sievas aubi. Līgavainim uzlika cepuri un iedeva pīpi. Pēc mičošanas dalīja pūru.

Tautasdziesmas vedībās

Vedības latviešu folklorā ir visvairāk apdziedātie godi.

LIVEWORKSHEETS

1. *Audzē, brāli, ko audzē,*
   Audzē skaistu kumeliņu,
   Lai var ceļu ceļus skriet,
   Aizvest jaunu līgaviņu.
2. *Lai man tika, kas man tika,*
   Tā meitiņa, tā man tika;
   Tai es sniedzu sav' rociņu,
   Devu zelta gredzentiņu.

Vedību ticējumi

- ✓ Ja brūtei, kāzu drēbes šujot, diegs mezglojas – tā sieva būs laimīga.
- ✓ Kad uz brūtes kroni lietus līst – būs bagāta dzīve.
- ✓ Uz mājām no baznīcas braucot, brūtei jāmet pie tiltiem dziju gali; ezeros un upēs – nauda; kūtī, stallī, klētī, pirtī – veltis; namā – prievītes un zeķes.

Raksta autore: IEVA KRASTIŅA

→ **Atbildi uz jautājumiem!**

1. **Kas ir vedības?**

2. **Cik dienas ilgst vedības?**

3. **Kāpēc biežāk precējās rudenī?**

4. **Kādas trīs vedību tradīcijas tika minētas?**

5. **Kāds ir līdzināšanas rituāla mērķis?**

6. **Apraksti, kā notika mičošanās?**

7. **Ko deva puisim, kad negribēja meiteni dot par sievu?**

LIVEWORKSHEETS

→ **Ar kādām jūtām meita atstāj tēva mājas, un ko viņa cer sagaidīt pie tautieša?**

Še, māsiņa, skalu sauja,
Sakur tēva uguntiņu:
Kad nosalsi **tautiņās**,
Tad atnāksi sildīties.

Ar Dieviņu nu palieci,
Mana **veca dzīvošana!**
Dod, Dieviņ, pie tautieša
Man mīlīgu dzīvošanu.

Līgodama upe nesa
Zaļu ziedu vainadziņu;
Dziedādamas tautas veda
Vainadziņa vijējiņu.

Es iejūdzu kumeliņu
Zeltītās kamanās,
Lai brauc mana līgaviņa
Kā saulīte vizēdama.

→

Tava atbilde:

→ **Sameklē tēlainās izteiksmes līdzekļus tautasdziesmās un izraksti piemērus tabulā! Ko to lietojums liecina par tautieša attieksmi pret līgaviņu?**

Tēlainās izteiksmes līdzeklis	Piemērs	Ko pastiprina, izceļ
Epitets	"Zeltītas kamanas"	Līgavaiņa cieņu, mīlestību pret līgavu

→ **Kuras līgavas īpašības tautasdziesmās un ticējumos tiek īpaši izceltas? Ko mājinieki vēl līgavai, tai dodoties tautās?**

LIVEWORKSHEETS

Brūti apģērbjot, vajag ielikt, viņai nemanot, kurpēs naudu un maizes drupatiņas, lai būtu laba dzīvošana.

Kad brauca uz brūtgāna māju, tad bija jābrauc vistālākais ceļš. Jo garāks būs ceļš, jo ilgāks mūžs un laimīgāka dzīve.

(Pēteris Šmits. "Latviešu tautas ticējumi")

Ja puisim kāzu rītu, kumeļu barojot, zīle lēni dzied, tad būs puišam gudra līgaviņa.

(Kārlis Straubergs. "Latviešu tautas paražas")

Tava atbilde:

ATGRIEZENISKĀ SAITE

Šodien mācījos par

Atpazīstu un saprotu, kā

Pārbaudu un nosaku

Lietoju

Izmantoju

Protu

Secinājumi:

Turpmākie uzdevumi:

LIVEWORKSHEETS